

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НУ «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

**ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

до самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право»
освітньо-професійна програма
«Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри кримінального
права та правосуддя
Протокол № 10 від 04.01.2022р.

Чернігів
НУ «Чернігівська політехніка» 2022

Порівняльне правознавство. Методичні рекомендації до самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю «081 Право» освітньо-професійна програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / Укл. Дмитренко Д. О. Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». 2022. 12 с.

Укладачі: Дмитренко Д.О., викладач кафедри кримінального права та правосуддя НУ «Чернігівська політехніка»

Відповідальний за випуск: Сенченко Надія Миколаївна, к.ю.н., доцент.

Рецензент: Коломієць Наталія Володимирівна, д.ю.н., професор

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Порівняльне правознавство».....	5
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни.....	5
1.2 Структура навчальної дисципліни.....	6
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю.....	7
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ.....	8
2.1 Тема 1. Порівняльне правознавство як наука. Правові сім'ї та правові системи як основні об'єкти досліджень порівняльного правознавства.....	8
2.2 Тема 2. Романо-германська правова сім'я.....	8
2.3 Тема 3. Англо-американська правова сім'я.....	9
2.4 Тема 4. Релігійна та традиційна правові сім'ї. Країни змішаного (гібридного) типу правових систем.....	9
Питання для самоконтролю.....	11

ПЕРЕДМОВА

Порівняльне правознавство є фундаментальною юридичною наукою та навчальною дисципліною, яка має першочергове теоретичне та практичне значення в умовах євроінтеграції та глобалізації, котра є необхідним елементом професійної підготовки майбутніх юристів, правознавців та науковців. Основною метою даної дисципліни вбачається дослідження права іноземних держав та феномена взаємодії правових систем задля вдосконалення національної правової системи, що є основним пріоритетом для України для її входження до європейського економічного, політичного та правового простору. Саме дослідження доктринальних та законодавчих положень іноземних держав може забезпечити конвергенцію українського права до європейських стандартів та досягти відповідності політичної складової Копенгагенським критеріям щодо набуття членства в Європейському Союзі.

Порівняльне правознавство являє собою структуровану концептуально-понятійну систему правових знань, систематизованих та взаємопов'язаних уявлень про основні правові системи сучасності, а також теорій застосування порівняльного методу в науково-пізнавальному та практично-прикладному аспекті.

Навчальна дисципліна «Порівняльне правознавство» формує у здобувачів вищої освіти знання та навички для детального аналізу та порівняння правових систем світу з усвідомленням правових традицій не лише України, а й інших держав.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

Тематичний план навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство»

Тема 1. Порівняльне правознавство як наука. Правові сім'ї та правові системи як основні об'єкти досліджень порівняльного правознавства.

Формування та розвиток порівняльного правознавства у системі юридичних наук. Мета та функції порівняльного правознавства. Значення порівняльного правознавства у дослідженні національних правових систем. Об'єкти порівняльного правознавства. Сутність та розмежування понять «правова система» та «правова сім'я». Класифікація правових систем сучасності.

Тема 2. Романо-германська правова сім'я.

Поняття «романо-германської правової сім'ї». Історія становлення та розвитку романо-германської правової сім'ї. Особливості романо-германської правової сім'ї. Правова система Франції. Правова система Німеччини. Особливості романської правової системи. Особливості германської правової системи.

Тема 3. Англо-американська правова сім'я.

Поняття «англо-американської правової системи». Історія становлення та розвитку англо-американської правової сім'ї. Особливості англо-американської правової сім'ї. Правова системи Англії. Правова система США. Правова система Канади. Правова система Австралії.

Тема 4. Релігійна та традиційна правові сім'ї. Країни змішаного(гібридного) типу правових систем.

Поняття «змішаної правової системи». Особливості правових систем змішаного (гібридного) типу. Історія становлення та розвитку окремих правових систем змішаного типу. Правова система скандинавських країн. Правова система латиноамериканських країн. Правова система провінції Квебек. Правова система штату Луїзіана. Правова система ПАР. Правова система країн Африки. Поняття «релігійної правової сім'ї». Мусульманське право. Індуське право. Іудейське право. Поняття «традиційної правової сім'ї». Правова система Китаю. Правова система Японії.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для заочної форми навчання				
		Всього	У тому числі			
			Лек.	Пр.	Лаб.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Основи порівняльного законодавства. Характеристика англо-американської та романо-германської правових сімей						
1	Порівняльне правознавство як наука. Правові сім'ї та правові системи як основні об'єкти досліджень порівняльного правознавства.	19	2	2	-	15
2	Романо-германська правова сім'я	19	2	2	-	15
3	Англо-американська правова сім'я	19	2	2	-	15
Разом за змістовим модулем 1		57	6	6	-	45
Модуль 2						
Змістовий модуль 2. Релігійна та традиційна правові сім'ї. Країни змішаного(гібридного) типу правових систем.						
1	Релігійна та традиційна правові сім'ї. Країни змішаного(гібридного) типу правових систем.	63	2	8	-	53
Разом за змістовим модулем 2		63	2	8	-	53
Усього годин за дисципліну		120	8	14	-	98

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство»

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора ЧНТУ від 31.08.2020 р. №26

З дисципліни ЗВО може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на заліку/екзамені.

Виконання та особистий захист усіх контрольних робіт, зазначених у робочій програмі з дисципліни, є обов'язковим. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із ЗВО під час лекцій та консультацій та опитувань ЗВО. Результати поточного контролю за відповідний модуль оприлюднюються викладачем на наступному аудиторному занятті. Бали, які набрані ЗВО під час модульних контролів, складають оцінку поточного контролю.

Семестровий контроль у вигляді *екзамену* проводиться під час сесії з двома/трьома запитаннями теоретичного характеру. Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Взаємозв'язок між набраними балами і оцінкою наведений у розділі 12.

В випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються. Екзаменаційні білети знаходяться у пакеті документів на дисципліну.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання заліку/екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО НУ «Чернігівська політехніка».

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

За результатами семестру в екзаменаційну відомість виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі.

1. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1.1 Тема 1. Порівняльне правознавство як наука. Правові сім'ї та правові системи як основні об'єкти досліджень порівняльного правознавства.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Основна мета порівняльного правознавства.
2. Зародження і розвиток порівняльного правознавства в Україні.
3. Національні школи порівняльного правознавства: англо-американська школа та французька школа.

Література до теми:

1. Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І.О.Биля-Сабадаштайн.; за заг. ред. О.В.Петришина. –Х. :Право. -2012. – 272 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r233.pdf>
2. Карпічков В.О. Еволюція юридичної компаративістики в Україні// В.О. Карпічков/ Прикарпатський юридичний вісник. -2019. -№3(28). -Том 1. -С. 24-32 URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/314/616>
3. Порівняльне правознавство: курс лекцій / Л. В. Голяк; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2004. – 200 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/pr4_12.pdf

1.2 Тема 2. Романо-германська правова сім'я.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Відмінності романської та германської груп права.
2. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї.
3. Правова система Німеччини.

Література до теми:

1. Погребняк С. П. Порівняльне правознавство: підручник за заг. ред. О. Петришина; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого". Х.: Право, 2012. 272 с.
2. Ситар І.М. Романо-германська правова сім'я: гносеологічні та теоретичні аспекти: навч.. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 168 с.
3. Харитонов О.І., Харитонов Є.О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європеїські традиції. – Х. : Одісеї, 2002. – 592 с.

1.3 Тема 3. Англо-американська правова сім'я.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Право справедливості.
2. Правова система Канади.

Література до теми:

1. Bodenheimer E. An Introduction to the Anglo-American Legal System : Readings and cases / E. Bodenheimer, J. Oakley, J. Love. – St. Paul, Minn : West Publishing, 1998. – 166 p.
2. Ткаченко В.Д. Порівняльне правознавство: Підручник для студ. юрид. спец. навч. закл. / В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов: Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Х.: Право, 2003. 274 с. URL: <http://textbooks.net.ua/content/category/29/43/35/>
3. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник/О.В. Зайчук та ін. : за ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. -2е вид., переробл. і доп. -К. : Юрінком Інтер, 2008. -688 с

1.4 Тема 4. Релігійна та традиційна правові сім'ї. Країни змішаного(гібридного) типу правових систем.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Основні етапи становлення і розвитку африканської правової сім'ї.
2. Правова система Індії.
3. Класифікація джерел мусульманського права.

Література до теми:

1. Войцетович Х.М. Поняття «шаріат» та «фікх» та їх співвідношення у мусульманському праві / Х.М. Войцетович // Науковий вісник ЛДУВС. – 2010. – № 3. – С. 43–47.
2. Вороніна М.А. Співвідношення держави і права у сучасних ісламських державах/М. А. Вороніна// Державне будівництво та місцеве самоврядування. -2012. -№23. – С. 32-42 URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2009/1/Voronina_32.pdf
3. Порівняльне правознавство (правові системи світу) : [монографія] / [Ю. С. Шемшученко, О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко та ін.] ; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Парламентське вид-во., 2008. – 488 с.
4. Саміло Г.О. Правова система сучасної Індії/ Г.О. Саміло// Науковий вісник Херсонського державного університету: Серія Право. -2017. -№5. -Том 1. – С. 46-49 URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2734/1/Samilo_The_peculiarities_of_the_legal.pdf

5. Мусульманське право : сутність, джерела, структура : монографія / М. Лубська. – К. : Академвидав, 2009. – 256 с

Питання для самоконтролю

1. Поняття порівняльного правознавства.
2. Об'єкти порівняльного правознавства.
3. Предмет порівняльного правознавства.
4. Функції порівняльного правознавства.
5. Значення порівняльного правознавства.
6. Основні види порівняльно-правових досліджень.
7. Поняття макропорівняння та мікропорівняння.
8. Поняття міжсистемного та внутрішньосистемного порівняння.
9. Поняття теоретичного та практичного порівняння.
10. Поняття діахронного порівняння.
11. Поняття синхронного порівняння.
12. Поняття формального (догматичного) порівняння.
13. Поняття функціонального порівняння.
14. Поняття правової сім'ї.
15. Поняття правової системи.
16. Класифікація правових систем Адемара Есмена.
17. Класифікація правових систем Ернеста Гласона.
18. Класифікація правових систем Г. Созер-Холла.
19. Класифікація правових систем Джона Вігмора.
20. Класифікація правових систем Рене Давіда.
21. Класифікація правових систем Конрада Цвайгерта і Хайна Кьотца.
22. Класифікація правових систем Акмаля Саїдова.
23. Поняття розвинутої правової системи.
24. Поняття нерозвинутої правової системи.
25. Поняття романо-германської правової сім'ї.
26. Країни романо-германської правової сім'ї.
27. Країни романської правової групи.
28. Країни германської правової групи.
29. Поняття англо-американської правової сім'ї.
30. Країни англо-американської правової сім'ї.
31. Країни змішаної правової сім'ї.
32. Основні групи губридної правової системи.
33. Північноєвропейська група правових систем.
34. Джерела скандинавського права.
35. Країни Північноєвропейської правової групи.
36. Країни Латиноамериканської правової групи.
37. Латиноамериканська група правових систем.
38. Основні риси правових систем країн Латинської Америки.
39. Країни релігійно-общинного типу правової системи.
40. Країни звичаєво-общинного типу правової системи.

41. Основні ознаки романо-германської правової сім'ї.
42. Джерела права романо-германської правової системи.
43. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї.
44. Правова система ФРН.
45. Правова система Франції.
46. Джерела права англо-американської правової сім'ї.
47. Головні риси правових систем англо-американського типу.
48. Основні риси правової системи Ірландії.
49. Правова система Канади.
50. Правова система США.
51. Правова система Англії.
52. Правова система Шотландії.
53. Поняття судового прецеденту.
54. Поняття правової доктрини.
55. Поняття правового звичаю.
56. Поняття мусульманського права.
57. Джерела мусульманського права.
58. Виникнення мусульманського права.
59. Основні етапи розвитку мусульманського права.
60. Поняття «Коран».
61. Поняття «Суна».
62. Поняття «Іджма».
63. Поняття «Кияс».
64. Поняття індуського права.
65. Джерела індуського права.
66. Поняття та особливості дхарми.
67. Поняття іудейського права.
68. Основні риси іудейського права.
69. Джерела іудейського права.
70. Правова система Ізраїлю.
71. Поняття далекосхідної правової системи.
72. Країни далекосхідної групи.
73. Ознаки далекосхідної правової сім'ї.
74. Джерела китайського права.
75. Правова система Китаю.
76. Правова система Японії.
77. Ознаки правової системи Японії.
78. Джерела японського права.
79. Поняття африканської правової сім'ї.
80. Ознаки звичаєвого права.
81. Джерела права країн Африки.